

Anonimizált változat

Fordítás

C-405/21 – 1

C-405/21. sz. ügy

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem

A benyújtás napja:

2021. június 30.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Višje sodišče v Mariboru (Szlovénia)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2021. június 8.

Felperes:

FV

Alperes:

Nova Kreditna Banka Maribor d.d.

SZLOVÉN KÖZTÁRSASÁG

VIŠJE SODIŠČE V MARIBORU

Végzés

A Višje sodišče v Mariboru (maribori felsőbíróság, Szlovénia) [omissis],

a [omissis] koperi [omissis] illetőségű **FV** felperes által a [omissis], maribori, [omissis] illetőségű **NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR d.d.** alperessel szemben indított,

a **hitelszerződés és a kapcsolódó közjegyzői okirat semmisségének, valamint 9361,44 euró megfizetése semmisségének megállapítása, továbbá a jelzálogbejegyzés érvénytelenségének megállapítása, következésképpen pedig az érvénytelen bejegyzés törlése és az ingatlan-nyilvántartás korábbi**

bejegyzések szerinti állapotának visszaállítása iránti (pertárgyérték: 89 567,83 euró) polgári peres eljárásban,

a **felperes által** az Okrožno sodišče v Mariboru (maribori regionális bíróság, Szlovénia) [omissis] 2020. augusztus 4-i ítéletével szemben **benyújtott fellebbezésről** határozva,

a 2021. június 8-i ülésen

a következőképpen

HATÁROZOTT:

I. Az alábbi kérdést előzetes döntéshozatalra az Európai Unió Bírósága elé terjeszti:

„Ügy kell-e értelmezni a 93/13/EGK tanácsi irányelv 8. és 8a. cikkével összefüggésben értelmezett 3. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal nem ellentétesek az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek a »jóhiszeműség« és a »jelentős egyenlőtlenség« két feltételét »vagylagosnak« (elkülönült, önálló és egymástól független feltételeknek) minősítik, és így valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapításához elegendő az említett két feltétel közül csupán az egyikhez kapcsolódó meghatározó tények fennállása?»

II. A jelen eljárást az Európai Unió Bírósága határozatának meghozataláig felfüggeszti.

INDOKOLÁS

- 1 A kérdést előterjesztő bíróságnak a felperes által az elsőfokú bíróság azon ítéletével szemben benyújtott fellebbezést kell elbírálnia, amelyben az elsőfokú bíróság elutasította a felperesnek a 2007. szeptember 19-i [omissis] közjegyzői okirat és a 2007. szeptember 19-i [omissis] hitelszerződés semmisségének megállapítására, az ingatlanhitel-szerződésből eredő követeléseket biztosító jelzálogjog bejegyzése semmisségének megállapítására [omissis], valamint annak megállapítására irányuló összes kereseti kérelmét, hogy nem áll fenn kötelezettség 9361,44 euró és az eljárási költségek megfizetésére. Az eljárási költségek 11 039,06 eurót kitevő összegét a felperes köteles az alperesnek megfizetni, mivel a felperes peresztes lett a megindított eljárásban.
- 2 A felperes (aki a hitelszerződés megkötését követően, 2013. július 31-én elhunyt, de a hitel visszafizetését a lánya, a jelenlegi felperes a 2014. július 21-i tartozásátvállalási szerződés alapján átvállalta) és az alperes bank 2007. szeptember 19-én hitelszerződést kötöttek. A szerződésben megállapodtak abban, hogy az adós 240 hónapos futamidővel, azaz 2027. szeptember 31-ig 149 220,00 svájci frank hitelt kap. A havi törlesztőrészlet 1001,76 svájci frank, a hitel szerződésszerű visszafizetését pedig az adós fizetési számláját terhelő

állandó átutalás biztosítja, amely számlára az adós a pénzösszeget euróban kapta. A szerződés nem tartalmaz külön megállapodást az átváltási árfolyamokról. A felperes 2018. április 9-én első fokon keresetet nyújtott be az euró és a svájci frank közötti átváltási arány, illetve átváltási árfolyam változásaira hivatkozva, amelyek olyan mértékben befolyásolták az adós tartozását, hogy az 2018. február 10-én még 72 597,53 euró volt, annak ellenére, hogy az első törlesztőrészlet esedékességének időpontjában a hitel teljes összege 89 567,83 euró volt.

- 3 A felperes több jogalapra hivatkozva fellebbezést nyújtott be az elsőfokú bíróság határozata ellen, amelyre az alperes ellenkérelmet nyújtott be. A fellebbezésnek az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolása szempontjából releváns, „Az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti általános értékelés tartalma, a jóhiszeműsége és a jelentős egyenlőtlenségre vonatkozó feltétel” című részében a felperes kérdéseket vet fel, illetve állításokat fogalmaz meg a 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: irányelv) értelmezésére, a tisztességtelen szerződési feltétel fennállásának a 3. cikk (1) bekezdésében és a nemzeti jogban meghatározott feltételeinek egymáshoz való viszonyára vonatkozóan.
- 4 A fellebbezés tárgyában másodfokú bíróságként eljáró Višje sodišče v Mariboru (maribori felsőbíróság) megállapította, hogy a jogvita elbírálásához elengedhetetlen azon kérdés tisztázása, hogy a nemzeti jog értelmezése összeegyeztethető-e az irányelv szövegével és céljával (az európai uniós joggal), és következésképpen a Zakon o sodiščih (a bírósági szervekről szóló törvény) 113a. cikkének első és harmadik bekezdése, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke alapján úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a kérdést az Európai Unió Bírósága (Bíróság) elé utalja.

Az uniós jog

- 5 A hivatkozott irányelv tizenkettedik preambulumbekkezdése a következőképpen rendelkezik: „mivel ugyanakkor a tagállamok nemzeti jogszabályainak jelenlegi állapotában csak egy részleges harmonizáció tervezhető; mivel ez az irányelv csak a kifejezetten nem egyedi szerződési feltételekkel foglalkozik; mivel a tagállamok számára meg kell hagyni azt a lehetőséget, hogy a Szerződés rendelkezéseinek tiszteletben tartásával saját nemzeti jogszabályaikban az ebben az irányelvben előírtaknál szigorúbb rendelkezésekkel biztosítsanak magasabb szintű védelmet a fogyasztóknak”.

A hivatkozott irányelv tizenhetedik preambulumbekkezdése a következőképpen rendelkezik: „mivel ennek az irányelvnek az alkalmazásában a csatolt mellékletben felsorolt feltételek csak jelzés értékűnek tekinthetők, és az irányelv minimális jellege miatt ezeknek a feltételeknek a körét a tagállamok bővíthetik vagy szűkíthetik saját nemzeti jogalkotásukban”.

Az irányelv 8. cikke a következőképpen rendelkezik: „A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a

Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak”.

Az irányelv 8a. cikke a következőképpen rendelkezik: „(1) Amennyiben egy tagállam a 8. cikkel összhangban rendelkezéseket fogad el, arról, valamint annak minden későbbi változásáról tájékoztatja a Bizottságot, így különösen, ha az említett rendelkezések:

- a tisztességtelenség vizsgálatát kiterjesztik az egyedi tárgyalások tárgyát képező szerződési feltételekre és az ár vagy díjazás megfelelőségére, vagy
- a tisztességtelennek tekintendő szerződési feltételek felsorolását tartalmazzák.

(2) A Bizottság az (1) bekezdésben említett tájékoztatást a fogyasztó és a kereskedő számára – többek között az e célra létrehozott és fenntartott internetes honlapon keresztül – könnyen hozzáférhetővé teszi.

(3) A Bizottság az (1) bekezdésben előírt tájékoztatást továbbítja a többi tagállamnak és az Európai Parlamentnek. A Bizottság konzultációt folytat az érdekelt felekkel az említett tájékoztatás tekintetében.”

Ugyanezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint: „(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.”

A nemzeti jog

- 6 A jelen ügyben a lényeges jogalapot a Zakon o varstvu potrošnikov¹ (a fogyasztóvédelmi törvény) (ZVPot) rendelkezései, és különösen a 24. cikk első bekezdése képezi:

„A szerződési feltétel tisztességtelennek tekintendő, amennyiben:

- *a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára, vagy*
- *a szerződés teljesítését a fogyasztóra számára indokolatlanul hátrányossá teszi, vagy*
- *annak révén a szerződés teljesítése jelentősen különbözik a fogyasztó észszerű várakozásaitól, vagy*

¹ A Szlovén Köztársaság Hivatalos Lapja, 1998. március 13-i 120/1998. sz., módosításokkal hatályos 1998. március 28. óta.

– sérti a jóhiszeműség és tisztesség elvét.”

A ZVPot hatálybalépése óta e rendelkezés változatlan maradt. Kétségtelen, hogy a ZVPot-A novella² hatálybalépésekor a jogalkotó kifejezetten utalt arra, hogy a törvény módosítását az irányelv átültetése is indokolja, de hangsúlyozta, hogy főként „technikai” jellegű módosításról van szó. A jogalkotó így nem nyúlt a fent hivatkozott rendelkezéshez, így az a ZVPot hatálybalépésétől kezdve változatlan maradt. Ugyanakkor a szóban forgó szabályozáshoz kapcsolódó, annak indokait magyarázó előkészítő szöveg a hivatkozott cikk kapcsán a következőképpen szól: „A törvény hivatkozott cikkének első bekezdése tartalmazza azon elsődleges feltételek kimerítő felsorolását, amelyeknek (vagylagosan!) meg kell valósulniuk a tisztességtelenség vizsgálatának megkezdéséhez, míg ugyanezen cikk harmadik bekezdése a tisztességtelen szerződési feltételek legjellemzőbb formáinak példálózó felsorolását tartalmazza”.³ Ez a megállapítás, bár közvetlen jogi kötőerővel nem bír a bíróságokra nézve, elfogadható értelmezési módszerként (teleologikus értelmezés) használható.

A Bíróság értelmezése

- 7 A másodfokú bíróság nem talált olyan kifejezett megállapítást, amelyet a Bíróság arra vonatkozóan tett volna, hogy a fent hivatkozott két feltétel között helyettesítési (vagylagos) kapcsolat áll fenn. A szöveg tisztán szó szerinti értelmezése nem utal ilyen jelentésre. A C-421/14. sz. ügyben 2017. január 26-án hozott ítélet a következőket állapítja meg: „Ezt követően hangsúlyozni kell, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése, a »jóhiszeműség« és a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára fennálló »jelentős egyenlőtlenség« fogalmaira utalva csak általános módon határozza meg azokat a körülményeket, amelyek valamely egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételt tisztességtelenné tesznek (2013. március 14-i Aziz ítélet, EU:C:2013:164, 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat)”.

A két feltétel közötti kapcsolatra utal a C-186/16. sz. ügyben 2017. július 20-án hozott ítélet következő szakasza is (amely egyébként *obiter dictum*-nak minősül): „Ugyanis azon kérdés kapcsán, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló feltétel a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára, a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén ésszerűen elvárhatta-e, hogy utóbbi az egyedi tárgyalást követően elfogadja az érintett feltételt (lásd ebben az értelemben: 2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 68. és 69. pont)”.

² A Szlovén Köztársaság Hivatalos Lapja, 2002. december 18-i 110/2002. sz., hatályos 2003. január 17. óta.

³ A 2002. szeptember 3-i 81/02. sz. jelentés.

Értelmezés a nemzeti jogban

- 8 A Szlovén Köztársaságban a legfelsőbb szintű bíróság a Vrhovno sodišče Republike Slovenije (a Szlovén Köztársaság legfelsőbb bírósága). Ez az „*állandó ítélkezési gyakorlat*” jogi standardját hozza létre, azaz határozatai „*precedensértékkel*” rendelkeznek, amely nagyon közel viszi őket a formális jogforrásokhoz.
- 9 Az anyagi jog értelmezését illetően a jelen ügghöz lényegében hasonló jogviták vonatkozásában a Vrhovno sodišče (legfelsőbb bíróság) megállapítása szerint valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének anyagi jogi feltételei a következők:

„Csak akkor vizsgálható a szerződés elsődleges tárgyának tisztességtelen jellege is, ha kiderül, hogy a bank nem adott megfelelő tájékoztatást a fogyasztónak (azaz nem teljesítette megfelelően a világosságra vonatkozó kötelezettségét), és így a szerződési feltétel nem tekinthető világosnak és érthetőnek. Ez utóbbi vizsgálat során különösen azt kell megvizsgálni, hogy a bank jóhiszeműen járt-e el, és hogy a felek jogaiban és kötelezettségeiben esetleg jelentős egyenlőtlenség áll-e fenn”.⁴

„Mivel az alperes mint a bankszektorban működő szolgáltató a szóban forgó szerződések megkötése során a jóhiszeműség követelményének megfelelően járt el, az árfolyamkockázat vállalására vonatkozó, szóban forgó szerződési feltétel nem lehet tisztességtelen a 93/13 irányelvnek a ZVPoT 24. cikkével összefüggésben értelmezett 3. cikke értelmében.”⁵

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 10 A jelen ügy körülményei között a határozat meghozatalához elengedhetetlen azon kérdés tisztázása, hogy az irányelv lehetővé teszi-e, hogy a 3. cikk (1) bekezdése szerinti rendelkezést a ZVPot hivatkozott 24. cikkének (1) bekezdése szerinti módon ültessék át a nemzeti jogba. A tényállásból ugyanis kitűnik, hogy az adós vállalt az árfolyammal kapcsolatos minden kockázatot a hitelszerződés 12. cikke alapján, amely a következőképpen rendelkezik:

„Az adós elismeri és megerősíti a banknak, hogy kizárólag és teljes mértékben ő felel az árfolyam-ingadozásból és/vagy a referencia-kamatláb ingadozásából esetlegesen eredő árfolyamkockázatért. Az adós azt is elismeri, hogy viseli a kamatláb változásából eredő árfolyamkockázatot és a pénz- és monetáris piaci feltételektől, a kamatlábak ingadozásától, a tőkepiacon fennálló helyzetűl és egyéb tényezőktől függő esetleges piaci helyzetek miatti egyéb kockázatokat.”

⁴ A Vrhovno sodišče (legfelsőbb bíróság) 2018. október 25-i II Ips 137/2018. sz. végzésének 20. pontja.

⁵ A Vrhovno sodišče (legfelsőbb bíróság) 2020. január 23-i II Ips 32/2019. sz. ítéletének 31. pontja

További, nem vitatott körülményekből az is kitűnik, hogy az említett kockázat bekövetkezett, így az adós a svájci frankban fennálló hitel visszafizetése érdekében, amelynek ellenértéke a hitelszerződés megkötésekor 89 567,83 eurót tett ki, 2018. január 29-én még 72 049,58 euró összeget volt köteles megfizetni, tehát köteles volt még megfizetni az összes havi törlesztőrészletet 2027. szeptember 31-ig, és ezenkívül figyelembe kellett vennie, hogy az említett időszak alatt az euró inflációs szempontból stabil fizetőeszköz volt.

Ezért ha az irányelv átültethető a nemzeti jogba úgy, hogy a „jóhiszeműség” és a „jelentős egyenlőtlenség” két feltétele elkülönül egymástól, azok egymástól függetlenek, akkor ez azt jelenti, hogy valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapításához elegendő, ha olyan döntő tények állnak fenn, amelyek a hivatkozott feltételek közül csak az egyikre vonatkoznak. A jelen ügy körülményei között ez tehát azt jelentené, hogy a bíróságok nem kötelesek vizsgálni, hogy az alperes jóhiszeműen járt-e el, hanem a fent bemutatott ténybeli körülmények összessége elegendő.

- 11 Az irányelv két preambulumbekkezdésében, valamint 8. és 8a. cikkében foglalt, fent hivatkozott rendelkezések lehetővé teszik a magasabb szintű fogyasztóvédelmet biztosító nemzeti jogszabályok elfogadását, azonban a tagállamok kötelesek bejelenteni a szigorúbb követelményeket megállapító vagy az irányelvet átültető nemzeti rendelkezések hatályát kiterjesztő nemzeti rendelkezéseket. Márpedig a Szlovéniára vonatkozóan rendelkezésre álló adatokból nem derül ki, hogy a Szlovén Köztársaság az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételekre vonatkozóan ilyen bejelentést tett.⁶
- 12 Mindazonáltal a másodfokú bíróság értelmezése szerint az értesítés esetleges elmaradása nem érinti a nemzeti jog érvényességét; ezzel szemben alapvető fontosságú annak meghatározása, hogy az irányelv lehetővé teszi-e azt, vagyis összhangban áll-e a minimális harmonizáció elvével és az irányelv céljaival⁷ az, hogy valamely nemzeti jogszabályi rendelkezés helyettesítési (vagylagos) viszonyt állapít meg a tisztességtelen szerződési feltételek fennállásának feltételei között.

⁶ Szlovénia: Szlovénia: „National law extends the unfairness assessment to contract terms relating to the main subject matter of the contract and to the adequacy of the price or remuneration, regardless of whether such terms are in plain, intelligible language.” (A nemzeti jog kiterjeszti a tisztességtelen jelleg vizsgálatát a szerződés elsődleges tárgyára vonatkozó szerződési feltételekre, valamint az ár vagy a díjazás megfelelőségére, függetlenül attól, hogy ezek a feltételek világosak és érthetőek-e.); elérhető a https://ec.europa.eu/info/notifications-under-article-8a-directive-93-13-eeec_sl címen.

⁷ Ezek a célok a következők: a fogyasztók – mint általában gyengébb fél – hatékony védelmének biztosítása az eladók vagy szolgáltatók által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalta tisztességtelen szerződési feltételekkel szemben; hozzájárulni a belső piac megteremtéséhez az említett védelmet biztosító nemzeti jogszabályok minimális harmonizációjával; helyreállítani a szerződő felek közötti tényleges egyensúlyt; visszatartani a tisztességtelen feltételek jövőbeni alkalmazásától.

- 13 A másodfokú bíróság a Bíróság határozataiban nem talált olyan egyértelmű értelmezést, amely alapján dönthetne arról, hogy a ZVPot fent hivatkozott rendelkezésének alkalmazása (értelmezése) megfelel-e az irányelv célkitűzéseinek és céljának. További akadályt képeznek a Vrhovno sodišče Republike Slovenije (a Szlovén Köztársaság legfelsőbb bírósága) fent hivatkozott határozatai is, amelyek együttesen (halmozóan) alkalmazzák jogalapként vagy értelmezik az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében előírt két feltételt, ami – ha a másodfokú bíróság álláspontja helyes – hátrányosan érinti a fogyasztókat, mivel ők így a nemzeti jogban előírtnál alacsonyabb szintű védelemben részesülnek. A másodfokú bíróság álláspontja szerint olyan helyzet áll elő, amelyben a magasabb fokú általános hatáskörű bíróság értelmezése miatt a jelen ügghöz hasonló jogvitákban érintett fogyasztók számára nehéz vagy lehetetlen a számukra kedvezőbb nemzeti szabályozás által elismert jogaik védelme. Az ilyen eljárás nem egyeztethető össze a Bíróság értelmezésével, amely azt valóban lehetővé teszi a legfelsőbb szintű nemzeti bíróságok számára, hogy pontosítsák a Bíróság által e tekintetben meghatározott szempontokat, anélkül azonban, hogy az említett legfelsőbb bíróságok megakadályozhatnák az alsóbb fokú bíróságokat abban, hogy biztosítsák a fogyasztók számára az irányelv teljes érvényesülését és a jogaik védelme érdekében a hatékony jogorvoslatot.⁸
- 14 A fenti indokok alapján a másodfokú bíróság úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt az Európai Unió Bírósága elé. Az eljárást a Bíróság határozatának meghozataláig fel kell függeszteni.

Maribor, 2021. június 8.

[omissis]

⁸ A C-118/17. sz. ügyben hozott 2019. március 14-i ítélet 64. pontja. „A fenti megfontolásokra tekintettel a negyedik és ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a Charta 47. cikkének fényében értelmezett 93/13 irányelvvel nem ellentétes az, hogy valamely tagállam legfelsőbb bírósága az egységes jogértelmezés érdekében ezen irányelv végrehajtásának részletes szabályait illetően kötelező határozatokat hoz, amennyiben azok nem képezik akadályát sem annak, hogy a hatáskörrel rendelkező bíróság az említett irányelvben foglalt szabályok teljes érvényesülését biztosítsa, és a fogyasztó számára az ezen irányelvből fakadó jogainak védelme érdekében hatékony jogorvoslatot nyújtson, sem pedig annak, hogy ezt illetően előzetes döntéshozatal céljából a Bírósághoz forduljon, amit azonban a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.”